

In Defence of “Eye for an Eye” Approaches to Morality and Law

Jeremy Tabick – tabick@hadar.org

Limmud 2019

I. The biblical sources (*translations, based on NJPS*)

שמות כא:כב-כה

[¹⁸וְכִי-יִרִיבֵן אָנָשִׁים וְהָכָה-אִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוֹ בְּאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב: ¹⁹אִם-יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ
עַל-מִשְׁעָנָתוֹ וְנִקְּהָה הַמֶּכֶה רֶק שְׁבֵתוֹ יִתֵּן וְרֹפֵא יִרְפָּא:...]...

[²²וְכִי-יִנְצוּ אָנָשִׁים וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יְלִדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָבוֹשׁ יַעֲנִשׁ כְּאִשֶּׁר יִשִּׁית עָלָיו בְּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בְּפָלְלִים:
²³וְאִם-אָסוֹן יִהְיֶה וְנִתְּנָה נַפְשׁ תַּחַת נַפֶּשׁ: ²⁴עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רֶגֶל: ²⁵כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה פֶּצַע
תַּחַת פֶּצַע חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה:...]...

[³⁵כִּי-יִגַּף שׁוֹר-אִישׁ אֶת-שׁוֹר רֵעֵהוּ וּמָתוּ וּמָכְרוּ אֶת-הַשׁוֹר הַחַי וְנִחְצוּ אֶת-כֶּסֶפוֹ וְגַם אֶת-הַמֶּת יַחֲצוּן: ³⁶אוֹ נֹדַע כִּי שׁוֹר נִגַּח
הוּא מִתְמוֹל שְׁלֹשִׁים וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ בְּעַלְיוֹ שְׁלֹם יִשְׁלַם שׁוֹר תַּחַת הַשׁוֹר וְהַמֶּת יִהְיֶה-לּוֹ:]

Exodus 21:22-25

[¹⁸When men quarrel and one strikes the other with stone or fist, and he does not die but has to take to his bed—¹⁹if he then gets up and walks outdoors upon his staff, the assailant shall go unpunished, except that he must pay for his idleness and his cure.]....

²²When men fight, and one of them pushes a pregnant woman and a miscarriage results, but no other damage ensues, the one responsible shall be fined according as the woman's husband may exact from him, the payment to be based on reckoning. ²³But if other damage ensues, the penalty shall be life for life, ²⁴eye for eye, tooth for tooth, hand for hand, foot for foot, ²⁵burn for burn, wound for wound, bruise for bruise...

[³⁵When a man's ox injures his neighbour's ox and it dies, they shall sell the live ox and divide its price; they shall also divide the dead animal. ³⁶If, however, it is known that the ox was in the habit of goring, and its owner has failed to guard it, he must restore ox for ox, but shall keep the dead animal.]

ויקרא כד:יז-כב

¹⁷וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל-נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוּמָת: ¹⁸וּמִכָּה נֶפֶשׁ-בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ נֶפֶשׁ: ¹⁹וְאִישׁ כִּי-יַתֵּן מוֹם בְּעַמִּיתוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ: ²⁰שֹׁבֵר תַּחַת שֹׁבֵר עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן כְּאֲשֶׁר יַתֵּן מוֹם בְּאָדָם כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ: ²¹וּמִכָּה בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה וּמִכָּה אָדָם יוּמָת: ²²מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כְּגַר כְּאֲזַרְחָה יִהְיֶה כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

Leviticus 24:17-22

¹⁷If anyone kills any human being, he shall be put to death. ¹⁸One who kills a beast shall make restitution for it: life for life. ¹⁹If anyone maims his fellow, as he has done so shall it be done to him: ²⁰fracture for fracture, eye for eye, tooth for tooth. The injury he gave to another shall be given to him. ²¹One who kills a beast shall make restitution for it; but one who kills a human being shall be put to death. ²²You shall have one standard for stranger and citizen alike: For I am the Eternal your God.

דברים יט:טו-כא

¹⁵לֹא-יָקוּם יֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל-עוֹן וּלְכָל-חַטָּאת בְּכָל-חַטָּא אֲשֶׁר יַחֲטֵא עַל-פִּי א שְׁנֵי עֲדִים אוֹ עַל-פִּי שְׁלֹשָׁה-עֲדִים יָקוּם דִּבָּר: ¹⁶כִּי-יָקוּם עַד-חֲמִס בְּאִישׁ לַעֲנוֹת בּוֹ סָרָה: ¹⁷וְעַמְדוֹ שְׁנֵי-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי ה' לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בְיָמֵים הָהֵם: ¹⁸וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הַיָּטִב וְהַיָּדָה עַד-שֹׁקֶר הָעֵד שֹׁקֶר עֲנָה בְּאֲחִיו: ¹⁹וְעֲשִׂיתֶם לוֹ כְּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאֲחִיו וּבַעֲרַת הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: ²⁰וְהַנִּשְׁאָרִים יִשְׁמְעוּ וַיֵּרְאוּ וְלֹא-יִסְפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד כְּדִבְרֵי הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ: ²¹וְלֹא תַחֲסִי עֵינֶךָ נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ עֵין בְּעֵין שֵׁן בְּשֵׁן יָד בְּיָד רֶגֶל בְּרֶגֶל:

Deuteronomy 19:15-21

¹⁵A single witness may not validate against a person any guilt or blame for any offense that may be committed; a case can be valid only on the testimony of two witnesses or more. ¹⁶If a man appears against another to testify maliciously and gives false testimony against him, ¹⁷the two parties to the dispute shall appear before the Eternal, before the priests or magistrates in authority at the time, ¹⁸and the magistrates shall make a thorough investigation. If the man who testified is a false witness, if he has testified falsely against his fellow, ¹⁹you shall do to him as he schemed to do to his fellow. Thus you will sweep out evil from your midst; ²⁰others will hear and be afraid, and such evil things will not again be done in your midst. ²¹Nor must you show pity: life for life, eye for eye, tooth for tooth, hand for hand, foot for foot. [*Literally: life in life, eye in eye etc.*].

II. The Mishnah's conception

משנה, בבא קמא ח:א

החובל בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים, בנזק, בצער, ברפוי, בשקט, ובבונות. בנזק כיצד? סמא את עינו, קטע את ידו, שבר את רגלו, רואין אותו כאלו הוא עבד נמכר בשוק ונשמין כמה היה יפה וכמה הוא יפה.

Mishnah, Bava Kama 8:1

One who injures a fellow man becomes liable to him for five items: for damages, for pain, for healing, for loss of time, and for degradation. How does damages work? If he put out his eye, cut off his arm or broke his leg, the injured person is considered as if he were a slave being sold in the marketplace, and a valuation is made as to how much he was worth [previously] and how much he is worth [now].

III. The Bavli: Summary of the *derashot*

Babylonian Talmud Bava Kama 83b-84a

תלמוד בבלי בבא קמא פג:-פד.

- 1 It is taught: "Rabbi Dostai ben Yehudah says: 'Eye for an eye'—money [i.e. monetary compensation]." תניא, ר' דוסתאי בן יהודה אומר: "עין תחת עין" - ממון.
You say monetary compensation, or perhaps it is not so but rather actual retaliation [by putting out an eye] that is meant? אתה אומר: ממון, או אינו אלא עין ממש?
What then will you say when this one's eye is large and this one's eye is small, how can I apply this principle of "Eye for an eye"? If אמרת הרי שהיתה עינו של זה גדולה ועינו של זה קטנה, היאך אני קורא ביה "עין תחת עין"? וכי תימא, כל כי האי שקיל מיניה ממוןא, התורה אמרה: "משפט אחד יהיה לכם" (ויקרא כד:כב), משפט השווה לכולכם!...
However, you say that in such a case monetary compensation will have to be taken, did not the Torah state "You shall have one law" (Leviticus 24:22), implying that the manner of the law should be the same in all cases!...
- 2 Another teaching: Rabbi Simon ben Yohai says: "'Eye for eye'—money [i.e. monetary compensation]." תניא אידך, רבי שמעון בן יוחי אומר: "עין תחת עין" - ממון.
You say monetary compensation, or perhaps it is not so but rather actual retaliation [by putting out an eye] that is meant? אתה אומר: ממון, או אינו אלא עין ממש?
What then will you say where a blind man put out the eye of הרי שהיה סומא וסימא, קיטע וקיטע, חיגר וחיגר, היאך אני מקיים בזה "עין תחת עין"? והתורה אמרה: "משפט

shall have one law' (Leviticus 24:22), implying that the manner of law should be the same in all cases? השוה לכולכם!...

- 3 The School of Rabbi Yishmael taught: "Scripture says: 'So shall it [the injury] be given to him' (Leviticus 24:20). [The word] 'giving' can apply only to money [i.e. monetary compensation]."... דבי רבי ישמעאל תנא, אמר קרא: "כן ינתן בו" (ויקרא כד:כ), ואין נתינה אלא ממון...
- 4 The School of Rabbi Hiyya taught: "Scripture says: 'Hand in hand' (Deuteronomy 19:21), meaning an article which is given from hand to hand." And what is this? It is money... דבי רבי חייא תנא, אמר קרא: "יד ביד" (דברים יט:כא), דבר הניתן מיד ליד, ומאי ניהו? ממון...
- 5 Abbaye said: "It can be derived from the teaching of the School of Hizkiyah." For the School of Hizkiyah taught: "'Eye for eye, life for life' (Exodus 21:23-24), and not 'An eye and a life for an eye.'" For if you should think that actual retaliation is meant, there are times when you find that it is an eye and a life for an eye, as while the offender is being blinded, his soul leaves him... אבאי אומר: אתיא מדתני דבי חזקיה, דתנא דבי חזקיה: "עין תחת עין נפש תחת נפש" (שמות כ"א), ולא נפש ועין תחת עין. ואי סלקא דעתך ממש, זימנין דמשכחת לה עין ונפש תחת עין, דבהדי דעור ליה נפקא ליה נשמתיה... דבי רבי חייא תנא, אמר קרא: "פצע תחת פצע" (שמות כא:כה), ליתן צער במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש, כי היכי דלהאי הוי ליה צערא, ליהאי נמי אית ליה צערא...
- 6 Rav Zevid said in the name of Rabbah: "The verse says, 'wound for wound' (Exodus 21:25—[teaching you] to give 'pain' in a case where there is 'damages'." And if you were to think that [the verse means it] literally, in a case where this one has 'pain', that one also has 'pain'!... רב זביד משמיה דרבה אמר, אמר קרא: "פצע תחת פצע" (שמות כא:כה), ליתן צער במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש, כי היכי דלהאי הוי ליה צערא, ליהאי נמי אית ליה צערא...
- 7 Rav Pappa in the name of Rava said: "The verse says, 'and you will surely heal' (Exodus 21:19)—[teaching you] to give 'healing' in a case where there is 'damages'. And if you were to think that [the verse means it] literally, in a case where this one needs medicine, that one also needs medicine!... רב פפא משמיה דרבה אמר, אמר קרא: "ורפא ירפא" (שמות כא:יט), ליתן רפואה במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש, כי היכי דהאי בעי אסייא, האי נמי בעי אסייא...
- 8 Rav Ashi said: "It can be derived from 'for' 'for' from the [case of the] ox." It is written here, "eye for eye" (Exodus 21:24), and it is written there, "He shall surely pay, ox for ox" (21:36). Just as there it [means] money, so too here it [means] money... רב אשי אמר: אתיא "תחת" "תחת" משור, כתיב הכא: "עין תחת עין" (שמות כא:כד) וכתיב התם: "שלם ישלם שור תחת השור" (שמות כא:לו), מה להלן ממון, אף כאן ממון...

IV. The final word: Rabbi Eliezer

תניא, רבי אליעזר אומר: עין תחת עין ממש.

ממש סלקא דעתך? רבי אליעזר לית ליה ככל הני תנאי?

אמר רבה: לומר, שאין שמין אותו כעבד.

אמר ליה אביי: אלא כמאן? כבן חורין, בן חורין מי אית ליה דמי?

אלא אמר רב אשי: לומר, שאין שמין אותו בניזק אלא במזיק.

It is taught: Rabbi Eliezer says: “*Eye for eye*’—literally [refers to retaliation].”

You would really think ‘literally’? Could Rabbi Eliezer go against all those other Tannaim [above]?

Rabbah said: “He meant [by ‘literally’] that you should not evaluate him as a slave [but as a real, proper, ‘literal’ person].”

Abbaye said to [Rabbah]: “But like whom [should we evaluate him]? Like a free person? Does a free person have value?!”

Rather, Rav Ashi says: “[Rabbi Eliezer means that] you should not evaluate him according to the victim, but instead according to the offender.”